

АНАЛІЗ СТАНУ Й ОЦІНКА ТЕНДЕНЦІЙ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

© 2014 ЧУМАК О. В., АНДРЮЩЕНКО І. С.

УДК 338.1:640.4

Чумак О. В., Андрющенко І. С. Аналіз стану й оцінка тенденцій показників розвитку підприємств ресторанного господарства

Метою статті є виявлення, на основі статистичної інформації, тенденцій у змінах основних показників діяльності підприємств ресторанного господарства. У результаті дослідження виявлено динаміку темпів зростання обороту підприємств ресторанного господарства України в розрізі юридичних і фізичних осіб – підприємців. Здійснено розрахунок обороту ресторанного господарства за фактичними цінами та проаналізовано темпи його зростання. Досліджено динаміку і структуру операційних витрат, динаміку фінансових результатів підприємств ресторанної галузі. Виявлено кількісну оцінку впливу операційних витрат на динаміку результатів діяльності підприємств ресторанного господарства. Побудовано регресійні моделі залежності показників розвитку підприємств ресторанного господарства. Зв'язки, виявлені в одержаних моделях, указують на обрання найбільш доцільних інструментів для розробки обґрунтованої політики подальшого розвитку досліджуваних підприємств.

Ключові слова: аналіз, динаміка, ресторанне господарство, товарооборот ресторанного господарства, операційні витрати, прибуток, темп зростання, регресійні моделі.

Рис.: 5. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 10.

Чумак Оксана Володимирівна – кандидат економічних наук, професор, кафедра обліку, аудиту та економічного аналізу, Харківський інститут фінансів Українського державного університету фінансів і міжнародної торгівлі (пер. Плетньовський, 5, Харків, 61003, Україна)

E-mail: chumak_ov@i.ua

Андрющенко Ірина Сергіївна – асистент, кафедра фінансів, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: andryshchenko_ira@mail.ru

УДК 338.1:640.4

Чумак О. В., Андрющенко І. С. Анализ состояния и оценка тенденций показателей развития предприятий ресторанного хозяйства

Целью статьи является выявление, на основе статистической информации, тенденций в изменениях основных показателей деятельности предприятий ресторанного бизнеса. В результате исследования выявлена динамика темпов роста оборота предприятий ресторанного бизнеса Украины в разрезе юридических и физических лиц – предпринимателей. Осуществлен расчет оборота ресторанного бизнеса по фактическим ценам и проанализированы его темпы роста. Исследованы динамика и структура операционных расходов, динамика финансовых результатов предприятий ресторанной отрасли. Выявлена количественная оценка влияния операционных расходов на динамику результатов деятельности предприятий ресторанного бизнеса. Построены регрессионные модели зависимости показателей развития предприятий ресторанного бизнеса. Связи, обнаруженные в полученных моделях, указывают на избрание наиболее целесообразных инструментов для разработки обоснованной политики дальнейшего развития исследуемых предприятий.

Ключевые слова: анализ, динамика, ресторанный бизнес, товарооборот ресторанного бизнеса, операционные расходы, прибыль, темп роста, регрессионные модели.

Рис.: 5. **Табл.:** 3. **Библ.:** 10.

Чумак Оксана Владимировна – кандидат экономических наук, профессор, кафедра учета, аудита и экономического анализа, Харьковский институт финансов Украинского государственного университета финансов и международной торговли (пер. Плетневский, 5, Харьков, 61003, Украина)

E-mail: chumak_ov@i.ua

Андрющенко Ирина Сергеевна – асистент, кафедра финансов, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: andryshchenko_ira@mail.ru

UDC 338.1:640.4

Chymak O. V., Andryshchenko I. S. Analysis of State and Evaluation of Trends as to Indicators of Development of Enterprises of Catering Industry

The article is aimed to identify, on the basis of statistical information, trends in changes of the key indicators of activity of the enterprises of catering business. In the study, dynamics of the rate growth of turnover of enterprises of catering business in Ukraine in the context of private and corporate entrepreneurs has been disclosed. A calculation of turnover of the catering business on the basis of the actual prices has been conducted and its rate of growth has been analyzed. Dynamics and structure of operating expenses, dynamics of the financial results of the enterprises of catering industry have been studied. The quantitative rating of the influence of operating expenses on the dynamics of activity results of enterprises of catering business has been identified. Regression models were built on the basis of the indicators of development of enterprises of catering business. The relationships, detected in the designed models, can be useful for selection of the most useful tools for developing the expedience-based policies to further development of the enterprises.

Key words: analysis, dynamics, catering business, turnover of catering business, operating expenses, profits, rate of growth, regression models.

Pic.: 5. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 10.

Chymak Oksana V. – Candidate of Sciences (Economics), Professor, Department of Accounting, Audit and Economic Analysis, Kharkiv Institute of Finance of the Ukrainian State University of Finance and International Trade (per. Pletnovskyy, 5, Kharkiv, 61003, Ukraine)

E-mail: chumak_ov@i.ua

Andryshchenko Irina S. – Assistant, Department of Finance, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: andryshchenko_ira@mail.ru

Сучасний етап розвитку сектора ресторанного ринку України характеризується як період становлення, незважаючи на його активне формування з 2000 р. й активний розвиток протягом останніх десяти років. Забезпечення рентабельності діяльності вимагає виявлення тенденцій у змінах основних показників діяльності, що притаманні вітчизняному ресторанному ринку. Оцінка

показників розвитку підприємств ресторанного господарства дозволила виявити нами загальні тенденції з 2003 р. по 2013 р., оскільки вони мають не сталу динаміку, що ускладнює їх аналіз.

За статистичними даними [2; 3; 4; 9], з 2003 по 2013 рр. спостерігалось постійне зменшення кількості закладів (рис. 1), на що вплинули, передусім, такі чинники: 1) збіль-

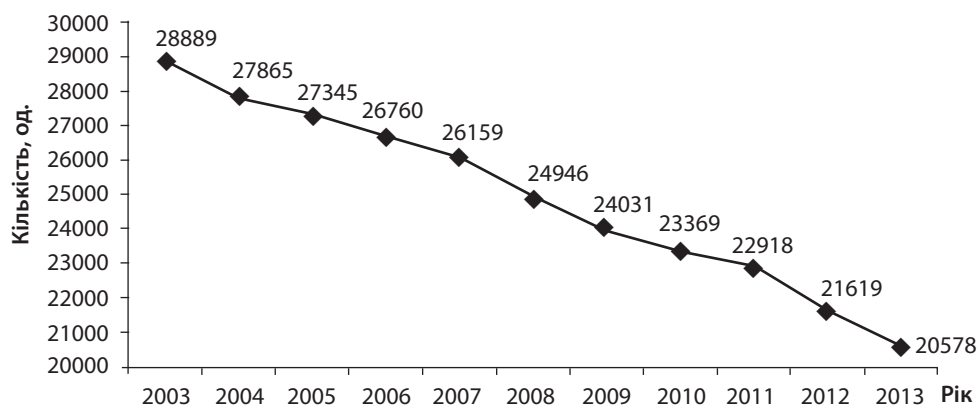

Рис. 1. Динаміка кількості підприємств ресторанного господарства України за 2003 – 2013 рр. [4; 9]

шення великих і середніх підприємств та зменшення малих; 2) закриття або об'єднання підприємств через економічну кризу після 2008 р. У підсумку, з майже 29000 закладів у 2003 р. на кінець 2013 р. функціонувало трохи більше 20000 закладів, або 71%.

Найбільше закладів припинили діяльність у 2008 р. внаслідок кризи, яка негативно вплинула на результати діяльності, та у 2012 – 2013 рр. Маємо думку, що така ситуація може бути посилена недосконалістю податкової політики відносно діяльності підприємств ресторанного господарства (ПРГ), неврегульованістю контрольних заходів від різних організацій, нестабільним попитом, політичною нестабільністю, значними ризиками (фінансовими, комерційними, кадровими та ін.), жорсткими конкурентними умовами функціонування на ринку тощо.

Аналізуючи показники обороту підприємств ресторанного господарства, подані в *табл. 1*, відзначимо, що за досліджуваний період даний показник постійно збільшувався, й у 2013 р. склав 24,6 млрд грн, що у вісім разів більше 2003 р., або на 21,6 млрд грн.

Найбільший темп зростання спостерігався у 2005 р. – 114,29 п. п. до 2004 р., або 4 млрд грн за рік, водночас, лише у 2009 р. спостерігалось зменшення до попереднього року

на 1,28 п. п. Слід зазначити, що темпи зростання обороту значно вищі за індекси споживчих цін, що позитивно характеризує діяльність закладів.

За даними, отриманими зі статистичних збірників Державної служби статистики [4; 9], цікавою представляється динаміка темпів зростання обороту ПРГ до попереднього року в розрізі юридичних і фізичних осіб – підприємців за 2003 – 2013 рр, подана на *рис. 2*.

Варто зазначити, що питома вага обороту за формами власності прямо протилежна їх питомій вазі в загальній кількості об'єктів. Так, у середньому 20% підприємств – юридичних осіб формують більше 80% обороту, і відповідно в середньому 80% підприємств, які складають фізичні особи – підприємці, забезпечують 20% обороту. Така тенденція свідчить про необхідність сприяння забезпеченню таких умов функціонування, за яких малий бізнес поступово переходив до середнього або об'єднувався у великий.

Отже, загальна тенденція темпів зростання обороту до попереднього року свідчить, що вони не пропорційно змінювались до темпів зростання оборотів підприємств за формами власності, особливо у 2005 та 2009 рр. Водночас, темпи зростання оборотів підприємств

Таблиця 1

Показники обороту підприємств ресторанного господарства України за 2003 – 2013 рр. [4; 9]

Рік	Індекси споживчих цін	Оборот ресторанного господарства, млрд грн	Темпи росту обороту (до попереднього року), %	Оборот у фактичних цінах, розрахований за моделлю $y = 2345,8 + 0,2x_1 - 10,9x_2$	Темпи зростання обороту (до попереднього року за ст. 5), %
1	2	3	4	5	6
2003	108	3,0	15,9	1169,2	-4,02
2004	113	3,5	16,67	1114,8	-4,65
2005	118,6	7,5	114,29	1054,6	-5,40
2006	114,8	9,1	21,33	1096,3	3,96
2007	116,5	11,7	28,57	1078,3	-1,64
2008	127,9	15,6	33,33	954,81	-11,45
2009	110	15,4	-1,28	1149,9	20,43
2010	107,4	17,9	16,23	1178,7	2,51
2011	107,2	21,2	18,44	1181,6	0,24
2012	102,8	23,5	10,85	1230	4,10
2013	101,4	24,6	4,68	1245,5	1,26

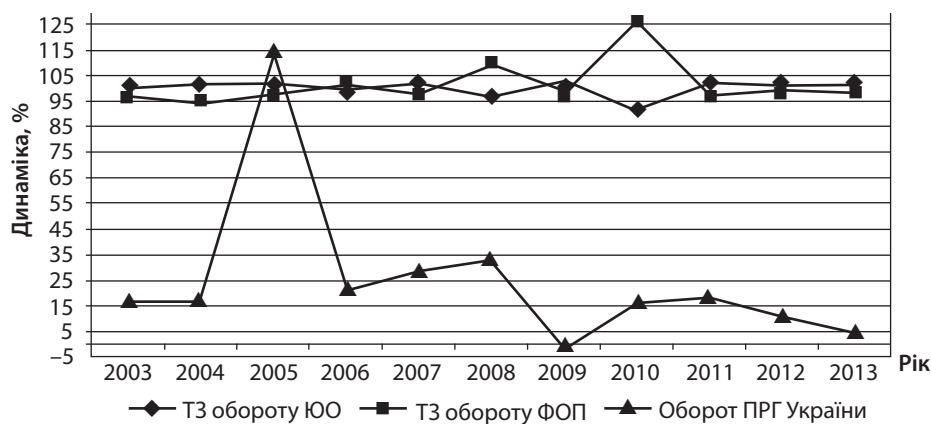

Рис. 2. Динаміка темпів зростання обороту ПРГ до попереднього року в розрізі юридичних і фізичних осіб – підприємців за 2003 – 2013 рр. [4; 9]

за формами власності мають сталу пропорційну тенденцію, крім 2008 та 2010 рр. Темпи зростання обороту малих підприємств є нижчими за 100 протягом восьми років, тоді як у юридичних осіб тільки за три роки, зокрема й у кризовому 2008 р. Це дає підстави рекомендувати фізичним особам – підприємцям переглядати механізми управління господарською діяльністю для ефективної реалізації стратегії.

З табл. 1 виходить, що оборот підприємств ресторанного господарства мав тенденцію до зростання. Проте, більшістю дослідників зазначається той факт, що зростання доходів підприємств відбулася не тільки за рахунок збільшення попиту, у результаті ефективної діяльності, а й внаслідок зростання цін [1; 5; 6; 7; 8; 10], тобто наявним протягом усіх років інфляційним процесом.

У зв'язку з цим професором П'ятницькою Г. Т. під час аналізу результатів діяльності ПРГ у період 2004 – 2008 рр. визначено загальний вплив інфляції шляхом застосування такої моделі: $y = 2345,8 + 0,2x_1 - 10,9x_2$, де y – товарооборот у порівняних цінах, млн грн; x_1 – товарооборот у фактичних цінах, млн грн; x_2 – індекс цін за видом економічної діяльності «Готелі та ресторани», % [6]. Використавши дану модель до показників обороту за досліджуваній період 2003 – 2013 рр. нами отримано результати, які подані в таблиці 1 (ст. 5), за якими виходить, що оборот у фактичних цінах з 2009 р. набуває поступової тенденції до збільшення, у той час як з 2003 до 2007 рр. спостерігалася певна тенденція до його зниження, а у кризовому 2008 р. різке скорочен-

ня доходу. Якщо прийняти дану модель до застосування, то можна констатувати позитивні тенденції в розвитку галузі стосовно оборотів.

При аналізі темпів зростання обороту ресторанного господарства у фактичних цінах за 2003 – 2013 рр. (рис. 3) [4; 9] спостерігається майже пряма пропорційність динаміці самого обороту: суттєве зниження у 2008 р. і стрімке зростання у 2009 р., за виключенням 2011 та 2013 рр., де на фоні загального зростання обороту темпи його зростання знижуються у порівнянні з попередніми роками.

З метою вивчення певних економічних тенденцій розвитку ПРГ нами досліджено динаміку і структуру їх операційних витрат за 2003 – 2013 рр. [4; 9] (рис. 4). З рис. 4 виходить, що ПРГ є матеріаломісткими, що зумовлено переважанням у вартості страв сировинного набору (близько 36% загальної суми витрат) і свідчить про належність ПРГ до виробничої сфери.

Значну частку витрат, на рівні 22%, складають інші операційні витрати, динаміка за якими є досить сталою. Витрати на оплату праці займають 17 – 18% і останніми роками мають поступову тенденцію до зростання. Динаміка вартості придбаних товарів свідчить про певне зменшення їх частки – з 13,3% у 2003 р. до 10,2 у 2013 р. Амортизаційні відрахування є найменшою часткою, проте їх рівень збільшується у динаміці з 5,4% у 2003 р. до 7,1 у 2013 р., що може свідчити про оновлення необоротних активів досліджува-

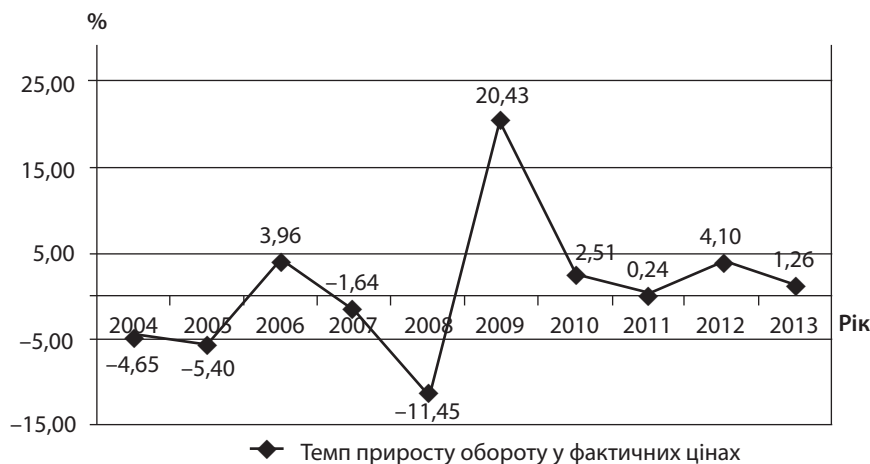

Рис. 3. Динаміка темпів зростання обороту ресторанного господарства у фактичних цінах за 2003 – 2013 рр. [4; 9]

них підприємств. Така тенденція зумовлює необхідність приділяти увагу управлінню витратами, зокрема, перегляду рецептур, оренді необоротних активів, аутсорсингу тощо.

Для отримання найбільш повної характеристики ринку нами досліджено динаміку фінансових результатів підприємств ресторанної галузі за 2003 – 2013 рр. [2; 3].

На рис. 5 нами подано динаміку темпів зростання прибутку та збитку діяльності ПРГ України за 2003 – 2013 рр., з чого спостерігаємо, що кризовий 2008 р. спричинив різке збільшення збитку (370%) та зменшення прибутку (96%) до попереднього року. Проте досить складно надати чіткої інтерпретації тенденції фінансових результатів, яка має ступінчасту динаміку, коли темпи зростання прибутку випереджають темпи зростання збитку й навпаки, що вимагає суттєвого вдосконалення механізмів управління економічними процесами підприємств, зокрема витратами, прибутковістю, ризиками тощо.

Взаємозв'язок динаміки показників витрат і фінансових результатів нами вивчено на підставі порівняльного аналізу динаміки обороту, витрат і фінансових результатів (табл. 2), який підтверджує високу залежність кінцевих фінансових результатів від динаміки операційних витрат (K_2).

Для визначення тісноти залежності даних показників обороту і фінансового результату від операційних витрат нами було обчислено відповідні коефіцієнти координації: K_1 – відношення приросту обороту до темпу приросту операційних витрат, K_2 – відношення приросту фінансового результату до приросту операційних витрат.

За результатами аналізу коефіцієнтів координації (див. табл. 2) видно, що при збільшенні приросту операційних витрат зростають показники обсягу обороту і значення фінансового результату. Також наявна й зворотна тенденція, коли при максимальному зниженні обороту досягається зменшення суми витрат коефіцієнт менше 1 та має від'ємне значення. Даний аналіз доводить необхідність вивчення механізмів управління операційними витратами під час формування фінансових результатів та доходів підприємства.

З метою більш детального оцінювання ефективності розвитку досліджуваних підприємств і прогнозування показників розвитку ресторанного господарства в країні на підставі вищенаведених даних нами запропоновано побудовані регресійні моделі (табл. 3). Вихідні дані для аналізу отримані зі статистичних збірників за 2003 – 2013 рр. [2; 3; 4; 9].

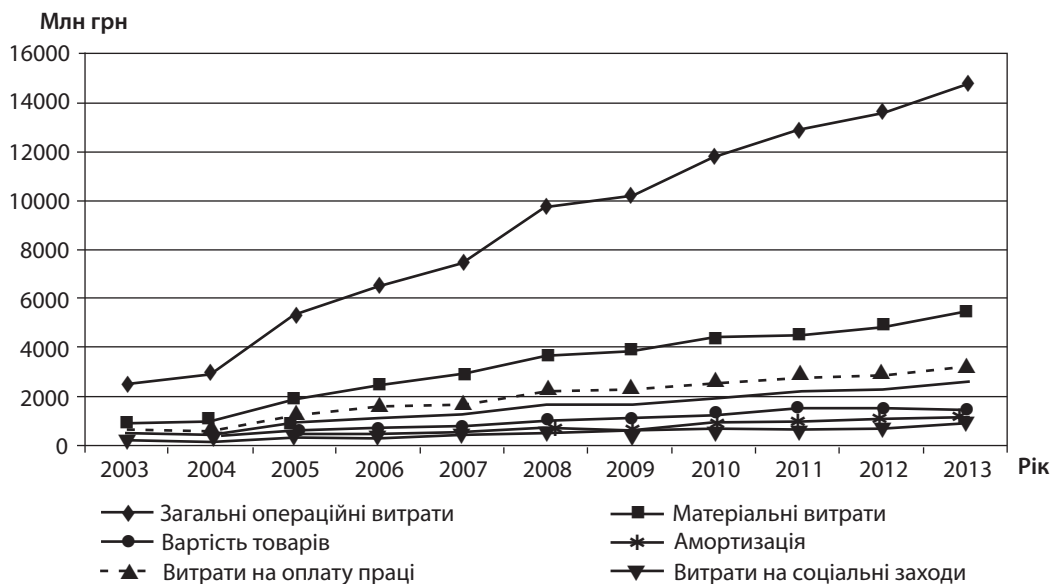

Рис. 4. Динаміка і структура операційних витрат підприємств ресторанного господарства України за 2003 – 2013 рр. [4; 9]

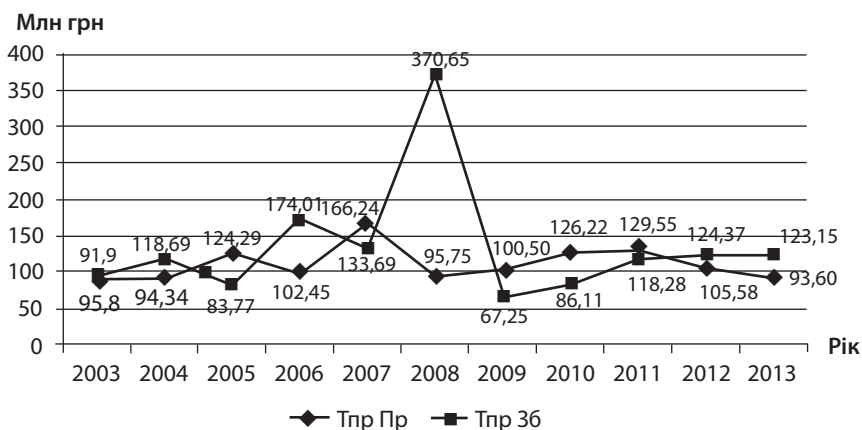

Рис. 5. Динаміка темпів зростання прибутку і збитку підприємств ресторанної галузі України за 2003 – 2013 рр.

Таблиця 2

Кількісна оцінка впливу операційних витрат на динаміку результатів діяльності підприємств ресторанного господарства 2003 – 2013 рр.

Рік	Абсолютний приріст обороту (ΔO), млрд грн	Абсолютний приріст фінансового результату від реалізації (ΔФР), млн грн	Абсолютний приріст операційних витрат (ΔBO), млн грн	$K_1 = \frac{\Delta O}{\Delta BO}$	$K_2 = \frac{\Delta \Phi P}{\Delta BO}$
2003	0,8	-38,7	501,6	0,0016	-0,077
2004	0,5	-54,70	416,80	0,0012	-0,131
2005	4	92,00	2391,70	0,0017	0,038
2006	1,6	-162,90	1175,40	0,0014	-0,139
2007	2,6	32,20	924,60	0,0028	0,035
2008	3,9	-1454,60	2323,70	0,0017	-0,626
2009	-0,2	646,40	425,00	-0,0005	1,521
2010	2,5	288,90	1611,10	0,0016	0,179
2011	3,3	-58,80	1024,20	0,0032	-0,057
2012	2,3	-291,90	780,60	0,0029	-0,374
2013	1,1	-432,40	1130,20	0,0010	-0,383
2003	0,8	-38,7	501,6	0,0016	-0,077

Таблиця 3

Моделі залежності показників розвитку підприємств ресторанного господарства за 2003 – 2013 рр.

№ з/п	Рівняння регресії	Коефіцієнт кореляції	Коефіцієнт детермінації	Умовні позначення показників
1	$Y = 29518,65 - 0,0074X_1 + 78,4X_2$	$X_1 - 0,99$ $X_2 - 0,67$	0,98	Y – кількість підприємств ПРГ; X_1 – доходи населення (реальні); X_2 – рівень зайнятості населення (працездатний вік), %
2	$Y = 323,8 + 5,12X$	0,74	0,54	Y – оборот ресторанного господарства, млрд грн; X – рівень зайнятості населення (працездатний вік), %
3	$Y = -40845 + 4004,5X$	0,973	0,94	Y – кількість підприємств ПРГ, од.; X – посадкові місця, тис. од.
4	$Y = 1486,13 - 15,73X_1 + 7,2X_2$	-0,56	0,56	Y – оборот ресторанного господарства, млрд грн; X_1 – питома вага малих підприємств, % X_2 – питома вага малих підприємств, %
5	$Y = 200 - 11,31X$	-0,97	0,947	Y – оборот ресторанного господарства, млрд грн; X – посадкові місця, тис. од.
6	$Y = -16,28 + 1,85X$	0,714	0,55	Y – ТР обороту ресторанного господарства, %; X – ТР доходів населення (реальні), %
7	$Y = 15,73 + 0,02X_1 - 1,76103E - 06X_2$	$X_1 - 0,644$ $X_2 - 0,96$	0,93	Y – посадкові місця, тис. од.; X_1 – доходи населення (реальні); X_2 – рівень зайнятості населення (працездатний вік), %
8	$Y = -1660 + 28,26X_1 + 20X_2 + 16,62X_3$	$X_1 - 0,747$ $X_2 0,78$ $X_3 - 0,742$	0,8	Y – рівень операційних витрат, %; X_1 – питома вага кафе, %; X_2 – питома вага ресторанів, %; X_3 – питома вага їдалень, %
9	$Y = 50,2 - 0,56X_1 - 0,004X_2$	$X_1 - 0,912$ $X_2 - 0,786$	0,878	Y – оборот ресторанного господарства, млрд грн; X_1 – рівень операційних витрат, %; X_2 – фінансовий результат (сальдо), млн грн

Зв'язки, виявлені в одержаних моделях, вказують на обрання найбільш доцільних інструментів для розробки обґрунтованої політики подальшого розвитку досліджуваних підприємств. Результати моделювання дозволили зробити такі висновки щодо розвитку галузі:

1) на розвиток мережі закладів ресторанного господарства впливають доходи населення й рівень працездатного населення – як потенційних відвідувачів. Проте, зростання доходів населення за аналізований період несуттєво вплинуло на збільшення кількості підприємств, водночас динаміка збільшення рівня зайнятого працездатного населення позитивно вплинула на результативний показник;

2) у моделі 3 виявлено, що зменшення кількості підприємств викликано збільшенням кількості місць, що не відповідає загальноприйнятим закономірностям. Водночас, модель 5 показує зворотній зв'язок між оборотом ресторанного господарства і посадковими місцями. Також поступове зростання рівня зайнятого населення (модель 7) сприяє збільшенню кількості посадкових місць, коли доходи населення мають протилежний вплив (ймовірні причини зазначені в п. 1). Отримані зв'язки можуть бути спричинені кризовими явищами й гнучкими господарськими операціями в сучасній економіці та неоднорідністю за змістом структури галузі;

3) закономірність, притаманну економічним тенденціям, підтвердило рівняння в моделі 2, з якої виходить, що зростання рівня зайнятості населення працездатного віку забезпечує зростання обороту ресторанного господарства;

4) модель 4 свідчить, що на збільшення обороту ресторанного господарства позитивно впливає поступове збільшення рівня середніх підприємств, тоді як зменшення рівня малих підприємств сприяло зменшенню обороту. На це могло вплинути поступове відкриття великих підприємств, недосконала податкова політика щодо малих підприємств, яка прив'язана до граничної суми обороту, цінової й асортиментної політики підприємств тощо;

5) зв'язок, виявлений через побудову моделі 6, показує, що збільшення темпів зростання доходів населення не зумовило суттєвого збільшення темпів зростання обороту ресторанного господарства;

6) у моделі 8 виявлено загальний вплив на рівень операційних витрат структури галузі за типами підприємств, з якої виходить, що тип закладу не впливає негативно на рівень витрат;

7) залежність між оборотом досліджуваних підприємств і рівнем витрат і фінансовим результатом подано в двофакторній моделі 9. Оскільки сальдовим результатом є збиток, то коефіцієнт кореляції за обома факторами є від'ємним. Водночас рівняння показує, що зростання товарообороту сприятиме зменшенню рівня витрат і зменшенню збитків.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, необхідно відзначити, що під впливом низки зовнішніх негативних чинників ринок ресторанних послуг в Україні сьогодні розвивається досить повільно. Підприємства ресторанного господарства за типами й видами мають певну сталу структуру в динаміці, проте варто звернути увагу на її зміну в бік збільшення частки ресторанів і кафе середньоцінової категорії й розширенню мережі їдалень. Привертає значну увагу структурування закладів харчування за видами власності, вивчення більш детально правового й еконо-

мічного механізмів створення та організації діяльності та контролю закладів харчування.

Аналіз показників діяльності досліджуваних підприємств підтверджує факт негативного впливу на розвиток галузі кризових наслідків у 2008 р., після якого показники відновлювали рівень досить повільно або отримували негативну тенденцію. Протягом 2003 – 2013 рр. діяльність підприємств галузі у своїй більшості була збитковою, оскільки даний ринок є досить гнучким і чутливим до кризових ситуацій. Отже, отримані негативні тенденції, котрі спостерігаються на ринку ресторанного господарства, зумовлюють необхідність розробки чіткої концепції розвитку та системного підходу до управління ключовими показниками діяльності досліджуваних підприємств з урахування позитивної динаміки за ними. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова В. А. Ресторанный бизнес: механизм и эффективность управления стратегическим развитием: монография / В. А. Антонова. – Донецк: ДонНУЭТ, 2009. – 207 с.
2. Діяльність суб'єктів господарювання: статистичний збірник-2009 / Державна служба статистики України. – К., 2010. – 424 с.
3. Діяльність суб'єктів господарювання: статистичний збірник-2013 / Державна служба статистики України. – К., 2014. – 447 с.
4. Мережа роздрібної торгівлі та ресторанного господарства підприємств на 1 січня 2013 року: статзбірник / Державна служба статистики України. – К., 2013. – 118 с.
5. Міценко Н. Г. Ресторанне господарство як канал збуту продукції АПК / Н. Г. Міценко // Х.: Бізнес Інформ. – 2014. – № 4. – С. 208 – 214.
6. П'ятиницька Г. Т. Ресторанне господарство України: ринкові трансформації, інноваційний розвиток, структурна переорієнтація: монографія / Г. Т. П'ятиницька. – К.: КНТЕУ, 2007. – 465 с.
7. П'ятиницька Г. Т. Сучасний стан та тенденції розвитку ресторанного господарства в Україні / Г. Т. П'ятиницька // Вісник КНТЕУ. – 2010. – № 8. – С. 24 – 32.
8. Петрук Ю. Актуальні завдання управління розвитком підприємств ресторанного господарства в Україні / Ю. Петрук // Економіка. – Липень – серпень 2014. – № 4 (140). – С. 41 – 47.
9. Роздрібна торгівля України у 2000 – 2010 роках: статзбірник / Державна служба статистики України. – К., 2011. – 191 с.
10. Шталь Т. В. Тенденції розвитку ресторанного господарства в Україні та Харківського регіону / Т. В. Шталь, О. В. Кот, А. С. Дядін // Вісник Львівської комерційної академії. – 2013. – № 38. – С. 137 – 141.

REFERENCES

- Antonova, V. A. *Restorannyi biznes: mekhanizm i effektivnost upravleniia strategicheskim razvitiem* [Catering: mechanism and effectiveness of strategic development]. Donetsk: DonNUET, 2009.
- Diiialnist sub'iektiv hospodariuvannia 2009* [Activities entities 2009]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2010.
- Diiialnist sub'iektiv hospodariuvannia 2013* [Activities entities 2013]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2014.
- Merezha rozdribnoi torhivli ta restorannoho hospodarstva pid-priyemstv na 1 sichnia 2013 roku* [Retailers and restaurants business on January 1, 2013]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2013.
- Mitsenko, N. H. "Restoranne hospodarstvo iak kanal zbutu produktsii APK" [Restaurants as channel sales of agricultural products]. *Biznes Inform*, no. 4 (2014): 208-214.

P'iatnytska, H. T. *Restoranne hospodarstvo Ukrainy: rynkovi transformatsii, innovatsiyni rozvytok, strukturna pereoriantatsiia* [Restaurants Ukraine: market transformation, innovation development, structural reorientation]. Kyiv: KNTEU, 2007.

P'iatnytska, H. T. "Suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku restorannoho hospodarstva v Ukraini" [The current state and trends in the restaurant industry in Ukraine]. *Visnyk KNTEU*, no. 8 (2010): 24-32.

Petruk, Yu. "Aktualni zavdannia upravlinnia rozvytkom pid-priemstv restorannoho hospodarstva v Ukraini" [Recent devel-

opment of enterprise management tasks restaurants in Ukraine]. *Ekonomika*, no. 4 (140) (2014): 41-47.

Rozdribna torhivlia Ukrainy u 2000 – 2010 rokakh [Retail Ukraine in 2000 – 2010 years]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2011.

Shtal, T. V., Kot, O. V., and Diadin, A. S. "Tendentsii rozvytku restorannoho hospodarstva Ukrainy ta Kharkivskoho rehionu" [Trends in the restaurants in Ukraine and in Kharkiv region]. *Visnyk Lvivskoi komertsiiinoi akademii. Seriya ekonomichna*, no. 38 (2011): 137-141.

УДК 338.48:656.61.330.341

ІННОВАЦІЙНІ ЗМІНИ НА РИНКУ КРУЇЗНОГО ТУРИЗМУ

© 2014 МЕЛЬНИК І. Л.

УДК 338.48:656.61.330.341

Мельник І. Л. Інноваційні зміни на ринку круїзного туризму

Метою статті є визначення інноваційних змін у структурі попиту та пропозиції на ринку круїзного туризму на основі кількісних і якісних показників оцінки його стану. У результаті дослідження систематизовано підходи до сегментації ринку круїзного туризму та визначено, що основними ознаками для вивчення його структури є тип круїзного туристичного продукту та дестинація, на яку він спрямований. Визначено зміни у розвитку світового ринку круїзного туризму, який, як сегмент туристичного ринку, активно розширювався протягом двох останніх десятиліть за рахунок освоєння круїзними компаніями нових туристичних дестинацій, а сьогодні формується за рахунок диференціації круїзних туристичних продуктів. Обґрунтовано, що діяльність круїзних компаній спрямована на пошук нецінових чинників конкурентоспроможності круїзного туристичного продукту як основи для збереження власної частки ринку у гнучкому інноваційному середовищі. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є визначення частки бюджетних круїзних туристичних продуктів у структурі попиту сучасних круїзних ліній, а також дослідження особливостей управління круїзними туристичними продуктами в умовах формування інноваційного попиту.

Ключові слова: ринок круїзного туризму, сегментація ринку круїзного туризму, інноваційні зміни пропозиції, інноваційні зміни попиту.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 10.

Мельник Ірина Леонідівна – старший викладач кафедри обліку і аудиту, маркетингу та менеджменту, Київський університет туризму, економіки і права (вул. Генерала Жмаченка, 26, Київ, 02192, Україна)

E-mail: irina--melnik@yandex.ua

УДК 338.48:656.61.330.341

Мельник И. Л. Инновационные изменения на рынке круизного туризма
Целью статьи является определение инновационных изменений в структуре спроса и предложения на рынке круизного туризма на основе количественных и качественных показателей оценки его состояния. В результате исследования систематизированы подходы к сегментации рынка круизного туризма и определено, что основными признаками для изучения его структуры являются тип круизного туристического продукта и дестинация, на которую он направлен. Определены изменения в развитии мирового рынка круизного туризма, который, как сегмент туристического рынка, активно расширялся в течение двух последних десятилетий за счет освоения круизными компаниями новых туристических дестинаций, а сегодня формируется за счет дифференциации круизных туристических продуктов. Обосновано, что деятельность круизных компаний направлена на поиск неценовых факторов конкурентоспособности круизного туристического продукта как основы для сохранения собственной доли рынка в гибкой инновационной среде. Перспективами дальнейших исследований в данном направлении является определение доли бюджетных круизных туристических продуктов в структуре спроса современных круизных линий, а также исследование особенностей управления круизными туристическими продуктами в условиях формирования инновационного спроса.

Ключевые слова: рынок круизного туризма, сегментация рынка круизного туризма, инновационные изменения предложения, инновационные изменения спроса.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Библ.:** 10.

Мельник Ирина Леонидовна – старший преподаватель кафедры бухгалтерского учета, маркетинга и менеджмента, Киевский университет туризма, экономики и права (вул. Генерала Жмаченка, 26, Киев, 02192, Украина)

E-mail: irina--melnik@yandex.ua

UDC 338.48:656.61.330.341

Melnyk I. L. Innovative Changes in the Market of Cruise Tourism

The article is aimed at defining of innovative changes in the structure of supply and demand in the market of cruise tourism on the basis of quantitative and qualitative indicators to evaluate its condition. As result of the study approaches to segmentation of the market of cruise tourism were systematized and it was determined that the main characteristics for studying its structure is type of cruise tourism product and the destination to which a product is directed. Changes in development of the world market of cruise tourism were identified, which, as a segment of the tourism market, has expanded in the past two decades due to the mastering by cruise companies of new tourist destinations, and today is formed by the differentiation of cruise travel products. It has been substantiated, that activity of cruise companies tends towards the searching for the non-price factors of competitiveness of cruise tourism product as a base for preservation of their own market share within the flexible and innovative environment. Prospects for further research in this area is to determine the share of budget cruise travel products in the structure of demand for the contemporary cruise lines as well as to study the peculiarities of management of cruise tourism products in the conditions of formation of innovative demand.

Key words: market of cruise tourism, cruise tourism market segmentation, innovative changes in offer, innovative changes in demand.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Библ.:** 10.

Melnyk Irina L. – Senior Lecturer of the Department of Accounting and Auditing, Marketing and Management, Kyiv University of Tourism, Economics and Law (vul. Generala Zhmachenka, 26, Kyiv, 02192, Ukraine)

E-mail: irina--melnik@yandex.ua